

Guide för samarbete med tolk

Att tänka på innan du beställer tolk

1. Försök att exakt ta reda på vilket språk tolkningen ska ske på – patientens nationalitet eller ursprungsland berättar inte alltid säkert om vilket språk som är hans eller hennes egentliga modersmål.
2. Ta reda på om din klient har några önskemål om kön på tolken. Försök alltid att respektera eventuella önskemål om kvinnlig tolk.
3. Fråga gärna efter de tolkar som du har haft ett gott samarbete med tidigare. Upprepade samtal med en klient görs med fördel tillsammans med samma tolk.

Att tänka på när du beställer tolk

1. Ha din enhets uppgifter tillhands, tex kundnummer hos tolkförmedlingen.
2. Beställ i första hand en auktoriserad tolk med sjukvårdskompetens om du ringer från sjukvården, i andra hand en auktoriserad tolk. Viktigt att veta är dock att det i endast 40 av de 200 främmande språk/dialekter som talas i landet förekommer auktorisation, varav 37 språk har särskilt auktoriserade sjukvårdstolkare

Språktolkars kvalifikationer delas in i tre nivåer

- ST-tolk = sjukvårdsauktorerad språktolk
- AT-tolk = auktoriserad språktolk
- ÖT-tolk = godkänd språktolk

3. Uppge vad besöket ska handla om och vilka som ska vara med så är tolken förberedd. Lägg gärna till tid innan besöket för att kunna introducera tolken i vad som kommer att ske, om det ska göras vissa bedömningar eller för att förklara vissa begrepp som kan vara svåra att direktöversätta.

Att tänka på innan/ i anslutning till samtalet

1. Tolken bör inte vänta tillsammans med klienten innan samtalet. Tolken riskerar då att hamna i lojalitetskonflikt och att bli tillfrågad om att utföra tjänster eller få upplysningar om klienten som försätter denne i en etiskt vanskelig situation.
2. Använd avsatt tid före samtalet (se punkt 3 ovan) för att introducera tolken i vad som är tänkt att ske under besöket. Om du kommer att använda vissa bedömningsinstrument/blanketter etc. så kan det vara en idé att även visa dessa. Detta för att ert samarbete ska gå smidigt under själva besöket.

Att tänka på under samtalet

1. Tolken lyder under samma tystnadsplikt som behandlaren – det kan vara bra att börja samtalet genom att be tolken att presentera sig och sin tystnadsplikt inför patienten/klienten.
2. Sitt i rummet så att tolkbrukare och klient lätt kan ha ögonkontakt (triangel)
3. Använd jag form (tex ” Jag undrar hur du sover om nätterna” och inte ”Kan du fråga henne om hur hon sover om nätterna”) och koncentrera din uppmärksamhet på patienten – inte på tolken.
4. Tala gärna i kortare stycken så att tolken hinner med att översätta. Att tolka kräver koncentration så kom ihåg att pausa om du har längre samtal.
5. Tolken ska bara tolka och inte dras in i samtal.
6. Be inte tolken att översätta dokument. Det är ett specifikt uppdrag.
7. Låt inte patientens minderåriga barn tolka! – det är att lägga ett för stort ansvar på ett barn.
8. Undvik att använda närstående som tolk, förklara noga varför det inte är lämpligt. Ett skäl är att risken då är stor att patientens utsagor förvanskas.

Att tänka på efter samtalet

1. Skriv under kvitto på utfört uppdrag. Om samarbetet fungerat bra, skriv ner namnet på tolken och hör dig för om du kan uppge hennes/hans namn vid kommande tolkbehov.
2. Rapportera eventuella avvikelser. Exempel på avvikelser: Tolken har inte avtalad/beställd kompetens, tolken uteblir, tolken är mer än 15 minuter sen. Tolken har inte varit neutral, opartisk eller hållit tystnadsplikt.

Reflektioner kring att rådfråga tolken vid kulturella oklarheter i samtalet.

Ibland blir tolken tillfrågad om att tolka eller översätta det som man uppfattar som kulturella beteenden hos en patient. Det finns många risker med detta. Det är till exempel inte säkert att tolken och klienten har samma referenser och värderingar bara för att de talar samma språk

Vår rekommendation är att behandlaren/tolkanvändaren istället ställer frågor om kultur/beteende direkt till patienten/klienten och dess nätverk.

Referenser

- Bäärnhjelm S (2012) *Tolken är central i mötet men ingen kulturexpert*. I Läkartidningen nr 22 2012. <http://www.lakartidningen.se/store/articlepdf/1/18270/LKT1222s1081.pdf> (2012-07-19)
- Entrena E. (2007). Att kommunicera med hjälp av tolk. I: B. Fossum (red.) *Kommunikation. Samtal och bemötande i vården*. Studentlitteratur s.309-327
- Uppdragsguiden, Stockholms läns landsting (2011) *Att beställa språktolk* <http://www.uppdragsguiden.sll.se/Mota-patienten/Forsta-kontakten/Sprak--tolk1/Spraktolkning/Att-bestalla-spraktolk/> (2012-07-19)